

«прикметник *car* + іменник *tune*» (*What song does a car radio play?* (A cartoon (car tune)) [Rosenbloom 1976, с. 14]). Інтерпретація українських загадок типу *На що піп шапку купує?* (На голову) [БЗ 1962, с. 328] виявляє лінгвальну двозначність ключової словосполуки *на що*, яка зосереджує навколо себе всю структуру жартівливого запитання: *Нащо хлопці шапку купують?* (Бо даром не дають) [БЗ 1962, с. 327]; *Нащо жито сіють?* (Бо не можна садити) [БЗ 1962, с. 328]; *На що борошно в млині падає?* (На купку) [БЗ 1962, с. 328]. Пауза (*нащо – на що*) і наголос (*на́що – на що́*) фонемно ототожнюють дві синтаксично дивергентні конструкції (*Нащо піп шапку купує?* – обставина мети, виражена прислівником (у значенні чому? з якою метою?); *На що піп шапку купує?* – обставина місця, репрезентована прийменником *на* і питальним словом *що?* (у значенні куди?), ускладнюючи розкодовування прихованого образу, бо змушують реципієнта спочатку виявити амбівалентність і лише згодом прослідкувати процес трансформації об'єкта загадування в тексті загадки.

Відтак, лінгвальна амбівалентність на фонологічному рівні в українських та англійських загадках зумовлена лексичною двозначністю, паузою і словесним наголосом, який, однак, є рідкісним явищем в українському загадковому корпусі, де слугує здебільшого смисловим диференціатором кодової лексеми в запитанні. Проведений аналіз підтверджує припущення В. Топорова про те, що «анаграматично» найчастіше кодуються побутові предмети, які належать до профанної сфери, а високі поняття, що вербалізують сакральне, а саме космічне, «анаграматизуються» значно рідше [Топоров 1987, с. 234]. В українських та англійських загадках звуковий фокус припадає, як правило, на номінативні чи предикативні лексеми, релятивні до сфер *людина, предмети, рослини, тварини*. Фонемна кореляція часто виникає між об'єктами, що належать до різних сфер, приміром, *людина – явища природи; людина – тварини*. **Перспективним** є зіставне дослідження лексико-семантичних особливостей вербального кодування образів в англійських та українських народних загадках.

Література

- Винницький В. М. Функційне навантаження українського наголосу : монографія / Василь Михайлович Винницький. – Львів : ДП «Видавничий дім Укрпол», 2010. – 376 с. *БЗ - Загадки* / [упорядкув., вступ. ст. та прим. І. П. Березовського]. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – 511 с. *Корунець* І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов : навч. посіб. / Ілько Вакулович Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 464 с. *НЗЗ – Найкращі загадки і забавки для старих і малих* / упор. М. Кумка. – Вінніпеу : Український Голос, 1931. – 91 с. *Русанівський* В. М. Структура лексичної і граматичної семантики / Віталій Макарович Русанівський. – К. : Наук. думка, 1988. – 240 с. *СУМ – Словник української мови* : в 11 т. / уклад. В. Винник, В. Градова та ін.]. – Т. IV – К. : Наук. думка, 1973. – 830 с. *Соловьєва – Соловьєва* Т. А. 300 загадок на английском языке для школьников / Т. А. Соловьєва. – М. : Учпедгиз, 1963. – 47 с. *Топоров* В. Н. К исследованию анаграмматических структур (Анализ). IV. Анаграмма в загадках / В. Н. Топоров // Исследования по структуре текста : сб. ст. / АН СССР, Ин-т славяноведения и балканистики / отв. ред. Т. В. Цивьян. – М. : Наука, 1987. – С. 193–238. *Kaivola-Bregenhøj* A. Riddles and Their Use / Annikki Kaivola-Bregenhøj // Untying the Knot / ed. by Hasan-Rokem G., Shulman D. – US. : Oxford University Press, 1996. – P. 10–36. *NWD – New Webster's Dictionary and thesaurus of the English language* / [ed. director Bernard S. Cayne]. – Danbury : Lexicon Publications., Inc., 1993. – 1216 p. *Pepicello* W.J. The Language of Riddles. New Perspectives / William J. Pepicello, Thomas A. Green. – Columbus : Ohio State University Press, 1984. – 170 p. *Rosenbloom* J. Biggest Riddle Book in the World / Joseph Rosenbloom. – X. : Sterling Publ. Co., Inc., 1976. – 256 p. *Withers* C. The American Riddle Book / Carl Withers, Sula Benet. – X. : An Intext Publisher. Abelard-Schulman Limited, 1954. – 157 p.

УДК: 821.111(73):81'42-055.2

МАКСИМОВА Н. В.

(Запорізький національний університет)

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

В ЯДРОВО-КОНЦЕПТУАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ ФЕНОМЕНУ «ІДЕНТИЧНІСТЬ» В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ САНДРИ СИНСЕРОС «THE HOUSE ON MANGO STREET»

У статті досліджується одна із категорій ядрово-концептуальної структури феномену «Ідентичність», що представлена в якості гендерної категорії. Дана робота демонструє неможливість відокремлювання даного аспекту в концептобудуванні феному від інших категорій. В цій роботі розглядається мовна актуалізація концепту у художньому творі Сандри Синсерос «The house on Mango Street», ілюструються англійські приклади, що визначають виділення такого компоненту концепту як гендерна категорія.

Ключові слова: гендер, гендерна ідентичність, «покірна жінка», «волелюбна жінка», жінка *Chicano*.

Максимова Н. В. Гендерный аспект в ядрово-концептуальной структуре феномена "ИДЕНТИЧНОСТЬ" в художественном произведении Сандры Синсерос «The House on Mango Street». В статье исследуется одна из категорий ядровой-концептуальной структуры феномена «Идентичность», которая представлена в качестве гендерной категории. Данная работа демонстрирует невозможность отделения данного аспекта в концептостроении феномена от других категорий. В этой работе рассматривается языковая актуализация концепта в художественном произведении Сандры Синсерос «The house on Mango Street», иллюстрируются англоязычные примеры, определяющие выделение такого компонента концепта «Идентичность» как гендерная категория.

Ключевые слова: гендер, гендерная идентичность, «покорная женщина», «свободолюбивая женщина», женщина *Chicano*.

Maksymova N. V. The Gender Aspect of the Nucleas-Conceptual Structure of the Phenomenon "IDENTITY" in Sandra Cisneros's Work «The House on Mango Street». This article examines one of the categories of conceptual framework of the phenomenon "Identity", which is presented as a gender category. This work demonstrates the impossibility of separation of the gender aspect in the structure of the phenomenon from the other categories. In this work the concept is realized in the artwork of Sandra Sinseros «The house on Mango Street» illustrating English-language examples, determining the allocation of such a component as a gender category.

Key words: gender, gender identity, "obedient woman", "freedom-loving woman", woman *Chicano*.

Сучасна антропоорієнтована лінгвістика активно здійснює дослідження, що мають гендерну спрямованість. Актуальність цього напрямку в сучасному мовознавстві зумовлюється бурхливою експансією жінками майже усіх сфер діяльності людини та загальною тенденцією вивчення мови через призму соціальних умов. Завдяки впливу та швидкому розвитку фемінізму була створена теоретична база гендерних досліджень, що беруть свій початок від 70-их років ХХ століття. Перші спроби вивчення мовних репрезентацій чоловіків та жінок були здійснені в 1930-1940-х роках американськими дослідниками. Такі спроби спровокували хвилю вітчизняних досліджень гендерної лінгвістики в плані культурологічних розвідок у різних напрямках: на матеріалі лексики (О. Л. Бессонова, О. С. Бондаренко), фразеології (І. В. Зикова, Т. А. Клименкова), паремії (Ю. В. Абрамов) тощо. Тому, вищезазначене зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом нашого дослідження є процес концептуалізації феномену «Ідентичність», а **предметом** виступає вербальні засоби англійської мови у репрезентації цього концепту через призму гендерного параметру **на матеріалі** художнього твору Сандри Синсерос «The house on Mango Street».

Метою нашого дослідження є виявлення основних концептотворчих процесів у англомовній репрезентації концепту «Ідентичність» на матеріалі англомовного художнього твору.

При аналізі художнього твору Сандри Синсерос «The house on Mango Street», ми виявили таку специфіку цього текстопростору, як гендерна ідентичність, що є, на нашу думку, однією з концептотворчих категорій феномену «Ідентичність». На наш погляд, актуалізація концепту «Ідентичність» є неможливою без врахування гендерного аспекту самоідентичності, тобто, гендерної ідентичності. Розглядаючи термін «гендерна ідентичність», слід відзначити існування суттєвої різниці між «гендером» та «статтю», а саме: *статева різниця* передбачає фізіологічну відмінність між людськими істотами, тобто, набір незмінних біологічних ознак, що відрізняють чоловіка від жінки, та навпаки, тому поняття «гендер» має наступне визначення, яке сприймається як дещо інше, тобто більш складне поняття, «це соціальний детермінант та гендерні ролі, з якими людина не народжується, а які людина здобуває під час свого зростання в соціумі: поведінкові правила, мовну поведінку, культуру, що суттєво відрізняє чоловіка від жінки» [Дугин 2010, с. 3]. З позиції філософської антропології гендерна ідентичність заключає в собі рефлексію людської природи, визначаючи відношення до самого себе та до інших подібних представників суспільства, спираючись на гендерні стереотипи та андоцентриські універсалії.

У конотації тексту чітко простежується провідна лінія ідентифікації протагоніста в гендерній системі своєї лінгвоетнокультури *Chicano*, що уможливило дослідження особливостей мовної репрезентації концепту в гендерній системі лінгвокультури, оскільки в традиційній лінгвокультурі *Chicano* жінка має роль покірної дружини, життя якої обмежується доглядом за дітьми та утриманням будинку, вона зазвичай виступає другорядним персонажем в патріархальному світі [Сорокина 2013, с. 19]. Таке положення жінки в світі чоловіків

пояснюється андоцентристським сприйняттям культурної універсалії, оскільки мексиканське суспільство формувалося як патріархальна система із сталою схемою соціальних ролей, де, згідно з традиційними гендерними нормами, чоловіки мають владу над жінками, не лише в подружніх стосунках, але й у відносинах «брат-сестра»: «*The boys and the girls live in separate worlds. The boys in their universe and we in ours. My brothers for example. They've got lenty to say to me and Nenny inside the house. But outside they can't be seen talking to girls*» [Cisneros 1984, с. 8]. У сімейних стосунках найголовніша роль належить батьку, який представляє єдину норму поглядів у вирішенні будь-яких питань усієї сім'ї. Серед традиційних патріархальних норм лінгвокультури *Chicano* існує стереотипна характеристика мексиканських чоловіків, які мають за основні риси пристрасність, емоційність та схильність до насильства по відношенню до жінок, у той час як, жінки лінгвокультури *Chicano*, для досягнення гендерної дихотомії дотримуються стереотипної поведінки, що характеризується слухняністю та покірністю [Принеслик 2013; Cuéllar]. Слід звернути увагу на поняття «гегемона маскуліність» [Connell 1993, р. 623], яке в аналізованому текстовпросторі репрезентується як найвища ланка в ієрархальній системі суспільства, у якому домінує чоловік.

Одиним із компонентів гендерної ідентичності є когнітивне усвідомлення приналежності до певної статті та зображення себе з врахуванням категорії мужності-жіночності [Клецина 2001, с. 249-250]. Тож, порівнюючи загальноприйнятту характеристику жінки в системі лінгвокультури *Chicano* та сприйняття жінки протагоністом в контексті тексту, помітна характерна розбіжність між репрезентації жінки як покірної особи та, навпаки, волелюбною, тому такий конфлікт між загальноприйнятим та дійсним виявляється відправною точкою для ідентифікації власного «Я» у гендерній системі лінгвоетнокультури. Стереотипна думка про те, що жінки лінгвоетнокультури *Chicano* переважно ізольовані від навколишнього світу та неосвічені, безперечно, підтверджує класичну патріархальну направленість спільноти *Chicano*, що в свою чергу, є протилежною думкою по відношенню до текстовпростору (Діаграма 1):

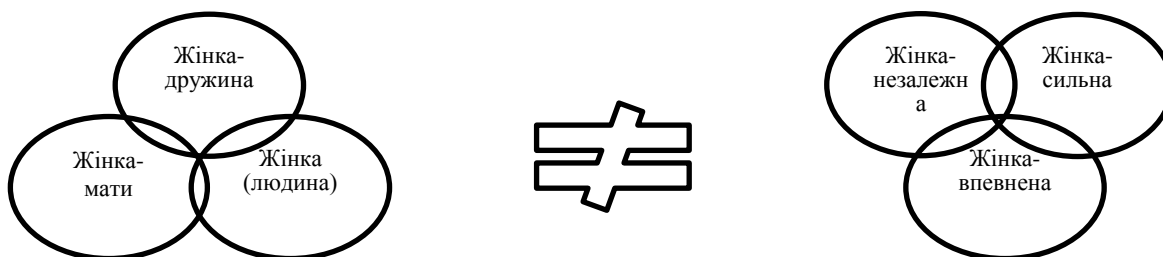
Діаграма 1. Сприйняття жінки в культурі *Chicano*.

Традиційне сприйняття жінки в патріархальному суспільстві <i>Chicano</i>		Сприйняття жінки в контексті твору Сандри Синсерос « <i>The house on Mango Street</i> »	
Покірпа жінка		Незалежна (волелюбна) жінка	
Функція жінки	Контекст	Функція жінки	Контекст
<i>a fancy chandelier</i>	<i>Until my great-grandfather threw a sack over her head and carried her off. Just like that, as if she were a fancy chandelier.</i>	<i>a wild, horse of a woman</i>	<i>I would've liked to have known her, a wild, horse of a woman, so wild she wouldn't marry.</i>
<i>A babby-sitter</i>	<i>Louie's girl cousin is older than us ... she can't come out – gotta babby-sit with Louie's sisters.</i>		<i>She looked out the window her whole life, the way so many women sit their sadness on an elbow.</i>
<i>taking care of her cousins</i>	<i>She (Marin) says he (her boyfriend) didn't get job yet, but she's saving the money she gates from selling Avon and taking care of her cousins.</i>	<i>she stands in the doorway (нанів шляху до волі)</i>	<i>... she can't come out – gotta babby-sit with Louie's sisters... but she stands in the doorway a lot, all the time singing, clicking her fingers, the same song...</i>

<p><i>to marry and live in a big house</i></p>	<p><i>Marin says ... you always ...get to wear nice clothers and can meet someone in the subway who might marry you and take you in a big house far away.</i></p>	<p><i>someone to change her life (надія на нове життя)</i></p>	<p><i>... is waiting for ... a star to fall, someone to change her life.</i></p>
<p><i>A tired mother and housewife</i></p>	<p><i>... how they can help it with one mother who tired all the time from buttoning and bottling and babying, and who cries everyday for man who left without even leaving a dollar for bologna or a note explain how come.</i></p> <p><i>... a woman's place is sleeping so she can wake up early with tortilla star, the one that appears early just in time to rise.</i></p>		<p><i>You just remember to keep writing, Esperanza. You just keep writing. It will keep you free, and I said yes, but at the time I didn't know what she meant.</i></p>

Звісно, у конотації тексту існує протиставлення на мікро- та макрорівнях по відношенню до сприйняття жінки в соціальній системі. На мікротекстовому рівні лексема *жінка* (woman) є за тлумачення – *an adult human female; a female person associated with a particular place, activity, or occupation*, але, якщо розглядати поняття жінки в її функціональній характеристиці (жінка-мати, жінка-дружина), то маємо наступні тлумачення: *жінка-мати* (woman-mother) – *a woman in relation to a child or children to whom she has given birth*; *жінка-дружина* – *a married woman considered in relation to her husband* [Oxford Dictionary of English], що конфліктує з характеристикою жінки в тексті Сандри Сиснерос (Діаграма 2).

Діаграма 2. Співвідношення між стандартизованим та контекстуальним сприйняттям жінки в культурі *Chicano*.

Звідси видно, що на макротекстовому рівні не підтверджується стереотипна характеристика жінки лінгвоетнокультури *Chicano*, яка зазвичай сприймається як покірна,

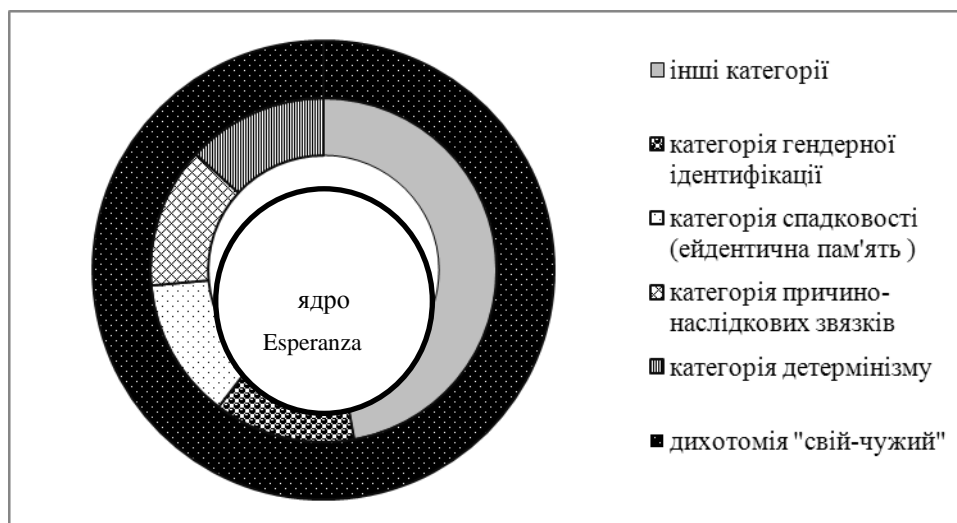
пасивна особа, що живе під владою чоловіка *Chicano*, інтереси якої обмежуються турботою про дітей та домашнім господарством. Хоча така стереотипна характеристика вкоренилась у повсякденне життя, яке передається щоразу наступному поколінню (через *ейдетичну пам'ять*), але, у свою чергу, сприймається, як дещо непритаманне представникам нового покоління.

Тому, можна стверджувати, що в текстовпросторі головна героїня постає жінкою *Chicano* умовно кажучи «*нової епохи*», ставлячи під сумнів дотримання традиційних патріархальних стереотипів та відмовляючись приймати традиційне положення жінки в культурі її пращурів. Таке заперечення відображається в тексті через алюзію на китайський календар, де йдеться мова про «Рік Коня», що за контекстом означає «силу та енергію», а людина, що народилася в цей рік та під цим знаком, як вважається, є незалежною та впевненою в собі: «*A wild horse of a woman, born in the Chinese year of the horse*». Посилання на китайську міфологію свідчить про існування патріархальної системи та боротьбу жінки за життя не «*біля вікна (by the window)*», не лише в лінгвокультурі *Chicano*, але й в інших лінгвоетнокультурах (Іспанія, Латинська Америка тощо). Тому, через цей текст демонструється той факт, що бажання бути незалежною завжди було представленим у житті жінок, але ці якості раніше придушувалися стандартами патріархального суспільства, і тому визначення особистості в гендерній системі репрезентується через представлення двох типів жінки: «*покірпа жінка*» та «*незалежна жінка*».

Сприйняття «*незалежної жінки*» має метафоричну репрезентацію, через яку втілюється риси вільної та «*дикої*» тварини, такої, як кінь: «*a wild horse of a woman, so wild she wouldn't marry ...*», яка не має намір коритися та поневолюватися чоловікові, який ніби примушений виконувати роль «*мисливця*»: «*...my great-grandmother threw a sack over head and carried her off*», а навпаки, живе в очікуванні нового життя, зберігаючи почуття вільної людини через самореалізацію у творчості (єдина діяльність, де вона відчувається вільною): «*is waiting for ... a star to fall, someone to change her life.*»; «*You just remember to keep writing, Esperanza. You just keep writing. It will keep you free ...*».

Як вказано в *Діаграмі 1*, у конфлікт з «*незалежною жінкою*» стає «*покірпа жінка*», стереотипна поведінка якої обмежується підкоренням та «самоув'язненням» у власному домі, проживаючи нещасне життя: «*the way so many women sit their sadness on an elbow*». Результати нашого дослідження можна представити у наступній *Діаграмі 3*:

Діаграма 3. Ядрово-концептуальна структура феномену «Ідентичність» у художньому творі Сандри Синсерос «The house on Mango Street» з урахуванням гендерного аспекту

Тому, спираючись на проведений аналіз, можна зробити **висновок**, що феномен «Ідентичність» має різні способи представлення, один з яких є гендерна ідентичність, аналіз

якої допоміг визначити наступне: із розвитком соціуму відбуваються й зміни у сприйнятті соціального положення жінки, тобто функція жінки виходить за рамки стандартизованого сприйняття жінки в лінгвокультурі *Chicano*, і самоідентичність людини формується з урахуванням самовизначення та самопрезентування себе як представника певної гендерної ідентичності.

Результати нашої студії зумовлюють подальші **перспективи** вивчення категорій концептуалізації феномену «Ідентичність» та його англомовні репрезентації на матеріалі американської прози ХХ – ХХІ ст..

Література

Воронченко Т. В., Принеслик Е. А. Проблема самоідентифікації героя-іммігранта в произведениях мексикано-американских писателей (на материале романов Р. Васкеса «Чикано» и А. Кастильо «Защитники») / Т. В. Воронченко, Е. А. Принеслик // В мире научных открытий: Научный журнал. Серия «Гуманитарные и общественные науки». – Красноярск: Научно-инновационный центр, 2011. – № 11 (23). – С. 1918–1933. *Дугин А. Г.* Социология пола (Структурная социология) / А. Г. Дугин. – М.: Академический проект, 2010 // [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://konservativizm.org/konservativizm/sociology/180509172730.xhtml>. *Клецина И. С.* Гендерный подход и равноправие в межличностных отношениях. СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2001. С.249-255. *Сорокина И. В.* Литература ЧИКАНО как феномен территориально-культурного пограничья // Веснік ГрДУ імя Янкі Купалы. Сер. 3. Філалогія. Педагогіка. Псіхалогія.- 2013 .- № 2(156).- С.15-21. *Принеслик Е. А.* Эволюция романного творчества Аны Кастильо (на материале произведений 1986–2007 годов) // автореферат дис...канд. филол. наук / Е.А. Принеслик; ФГБОУ ВПО «ЗабГУ». – Казань, 2013. – 20 с. *Cisneros S.* The house on Mango Street/ S. Cisneros. – New York: Vintage Books, 1984. – 111 p. *Connell R.W.* The Big Picture: Masculinities in Recent World History // Theory and Society. Vol 22, № 5, Special Issue: Masculinities. October. 1993. P. 623. *Cuëllar J.B.* CHICANISMO/XICANISM // [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://userwww.sfsu.edu/josecuell/chicanismo.htm>. Oxford Dictionary of English // [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/woman?q=woman>

УДК 81'373.612.2

МІХАЛЬОВА К. І.

*(Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ
«Донбаський державний педагогічний університет»)*

МЕТОНІМІЯ ІМЕННИКІВ В СТАТТЯХ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ (на матеріалі англійської, німецької, української та російської мов)

Статтю присвячено дослідженню й зіставному аналізу типів та моделей метонімічних переносів, які вживаються в англомовній, німецькомовній, україномовній та російськомовній пресі останнього десятиріччя. У процесі вивчення метонімічних переносів виявлено спільні та диференційні риси використання метонімії в текстах газетних статей військової тематики мовами, які вивчаються.

Ключові слова: метонімія, типи метонімічного переносу, військова тематика.

Михалева К. И. **Метонимия существительных в статьях военной тематики (на материале английского, немецкого, украинского и русского языков).** Статья посвящена исследованию и сопоставительному анализу типов и моделей метонимического переноса, которые встречаются в прессе на английском, немецком, украинском и русском языках на протяжении последнего десятилетия. В процессе изучения метонимических переносов выявлены общие и дифференциальные черты использования метонимии в текстах газетных статей военной тематики в исследуемых языках.

Ключевые слова: метонимия, типы метонимического переноса, военная тематика.

Mikhaleva K. I. **Metonymy of Nouns in Articles of Military Orientation (in English, German, Ukrainian and Russian newspapers).** The article focuses on the study and contrastive analysis of the metonymic transferences models and types which are used in papers of the last decade. The study of the metonymic transferences has made it possible to establish common and distinctive features of metonymy used in newspaper articles of military orientation.

Key words: metonymy, types of metonymic transfer, military orientation.

Постановка наукової проблеми та її значення. Публіцистика не має тематичних обмежень і охоплює всі питання, до яких громадськість має інтерес, та, звісно, воєнна тема не могла залишитися без уваги преси. Огляд військово-політичної ситуації в світі представлено практично у кожній газеті держав, мови яких досліджуються. У статтях журналісти показують своє відношення до тієї чи іншої події або рішення уряду. Вибір метонімічних переносів (МП) як об'єкта аналізу зумовлений тим, що цей вид вторинної номінації досить широко представлений в публіцистичному стилі.